

Současný stav v oblasti sociálních služeb z hlediska obce přehledně zachycuje tabulka číslo 1.

Skutečná a optimální role municipalit

Aby došlo ke změně stávajícího stavu, musí na města a obce určité kompetence v sociálních službách teprve přejít. Až tímto aktem se dokončí přechod kompetencí národních výborů na obce. Hlavním instrumentem by mělo být obligatorní komunitní plánování, které je klíčem ke stanovení potřeb obyvatel dané lokality, v němž je možné zohlednit místní podmínky. Komunitní plány obcí nesmí zůstat jen dobrovolným doplňkem krajských střednědobých plánů, kterými jsou v současnosti. Až z komunitních plánů jednotlivých obcí je možné sestavit smysluplný komunitní plán kraje, nikoliv obráceně.⁵

Kompetence a odpovědnost nelze oddělit od zdrojů, jinými slovy, s přechodem kompetencí by mělo nutně dojít k převodu finančních prostředků. V zásadě lze uvažovat o dvou způsobech. Buď účelově vázanou státní dotací (tato možnost by však mohla pro obce znamenat vysoké riziko a nejistotu a de facto nemožnost dlouhodobého plánování v této oblasti), nebo změnou zákona o rozpočtovém určení

Tabulka č. 1: Současný stav v oblasti sociálních služeb z hlediska

Oblast sociálních služeb	Popis současného stavu
Struktura, kapacita a dostupnost sociálních služeb	Obce ovlivňují strukturu sociálních služeb na svém území pouze nepřímo, a to poskytováním těchto služeb či případnou grantovou politikou (zejména u větších obcí). Obce nemají přímou a vymahatelnou odpovědnost za zajištění potřebné struktury sociálních služeb na svém území.
Financování soc. služeb	Obce nemohou ovlivnit objem finančních prostředků.
Kvalita soc. služeb	Obce nemohou systémově ovlivnit kvalitu sociálních služeb (vyjma sociálních služeb, které samy poskytují).
Forma poskytovatele	Obce nemohou ovlivnit strukturu sociálních služeb z pohledu právní formy poskytovatelů.

Zdroj: vlastní

daní, který by tak na nové kompetence, resp. působnost reflektoval.

Nejen v České republice, ale i v dalších nám podobných zemích (Německo, Rakousko) je péče municipalit o jejich občany nejen předpokládána, ale rovněž realizována. Sociální služby jsou hlavním nástrojem prevence sociálního vyloučení, a to ať již z důvodu věku, zdravotního postižení nebo těžké životní situace. Na rozdíl od jiných zemí je však v České republice tato péče o občany ze strany obcí spíše dobrovolnou, nesankcionovatelnou a fakultativní aktivitou, jejíž zajišťování závisí nejen na velikosti dané obce, tj. na výši objemu

jejího rozpočtu, ale zejména na prioritách, postojích, znalostech, osvědčení a moudrosti vedení jednotlivých měst a obcí.

- 1 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92, odst. a, b, c).
- 2 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 94, odst. a, b, c).
- 3 <http://www.smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/socialni-oblast/proc-nektere-obce-poskytuji-vice-a-jinemene-socialnich-sluzeb.aspx>.
- 4 Zákon č. 128/2006 Sb., § 35, odst. 2.
- 5 Schlesinger, P. Sociální služby, 2011, č. 1. ISSN: 1803-7348

Autor je prezidentem Asociace poskytovatelů sociálních služeb.

Zajímavosti ze zahraničního tisku

Obchod a zaměstnanost v období globální krize: poučení do budoucna

Spolupřadatelé konference „Trade and Employment Post-Crisis: Global Shocks, Structural Changes and Policy Responses“, která se konala 25. 10. 2010, byly ILO a Světová banka. Byla zaměřena na roli volného obchodu při podpoře růstu a vytváření pracovních míst. K danému tématu vyšla publikace „Trade and Employment in the Global Crisis“, jejímiž editory jsou Marion Jansen a Erik von Uexküll. Názory expertů ILO na danou problematiku a některá zjištění jsou obsahem následujícího příspěvku.

V roce 2009 se objem světového obchodu podle odhadů snížil zhruba o 12 % a globální nezaměstnanost se zvýšila o 20 milionů nezaměstnaných. V prvním čtvrtletí roku 2009 se oproti roku 2008 snížily reálné mzdy ve více než polovině zemí, za něž jsou k dispozici relevantní data. I když nejvíce byly negativním vývojem na trhu práce postiženy rozvinuté a tranzitivní ekonomiky, i země s rozvíjející se ekonomikou pocítily nárůst nezaměstnanosti a podzaměstnanosti.

Pokud jde o rozdíly v dopadech krize, v oblasti zaměstnanosti byly zvlášť silné v zemích, jejichž export je soustředěn v sektorech, v nichž došlo k největšímu poklesu obchodu během krize, tj. v odvětví výroby železa a oceli a výrobků pro automobilový průmysl.

Volný obchod a otevřená ekonomika mohou být v dobrých časech zdrojem růstu ekonomiky a zaměstnanosti, současně však mohou jednotlivé země vystavit vnějším šokům. Současná krize ukázala úzkou vzájemnou propojenost světové

ekonomiky. Zapojení do světového obchodu vystavuje domácí ekonomiky riziku šoku cizího původu. K tomu, aby bylo možné podpořit domácí trh práce, je důležité rozumět mechanismům, jimiž takové šoky ovlivňují domácí ekonomiky, a umět odhadnout jejich pravděpodobné dopady na zaměstnanost v jednotlivých zemích.

Vlády na krizi reagovaly přijetím různých typů politických opatření. Vedle výrazných podpůrných opatření pro finanční sektor byla v nejvíce postižených zemích přijata rovněž fiskální a měnová opatření na podporu reálné ekonomiky s cílem usnadnit jí vypořádat se s krizí.

V uvedené publikaci jsou tato opatření rozdělena na tři typy, a to na podporu obchodu, opatření na podporu jiných sektorů a na opatření v sociální oblasti a oblasti trhu práce uplatňovaná napříč sektory. Toto rozdělení umožňuje zkoumat různé politiky jak z pohledu obchodu, tak z pohledu zaměstnanosti, což umožní identifikovat opatření, která jsou ve prospěch obou oblastí.

První typ opatření je v rozporu s multilaterálními dohodami o obchodu a politici po celém světě varovali před přijímáním protekcionistických opatření během krize. Také ILO zastává názor, že zvýšený protekcionismus by nebyl pro oživení na trhu práce přínosem. Proto také byla tato opatření využívána jen velmi omezeně. Ale riziko jejich použití dosud existuje.

Důležitý je poznatek, že stimulační balíčky obsahující infrastrukturní komponenty mají velký potenciál kombinovat krátkodobé vytváření pracovních příležitostí se zvýšenými možnostmi pro budoucí obchod. Politiky zaměřené na specifické sektory nemusí dosáhnout očekávaného zmírnění ekonomického poklesu. To se týká zvláště sektorových politik cílených spíše na kapitál než na práci. Specifické sektorové politiky také mohou být v konfliktu s multilaterálními pravidly obchodu.

Na rozdíl od předchozích dvou opatření hrál během současné krize velmi pozitivní roli třetí typ opatření, tj. opatření v sociální oblasti a oblasti trhu práce uplatňovaná

napříč sektory. Jsou-li založena na existujících systémech sociální ochrany nebo na pracovněprávní legislativě, působí jako automatický polštář a mohou být rychle nasměrována na skupiny, které jsou krizí zvláště postiženy. Taková opatření mají velmi dobrý účinek jak z pohledu zaměstnanosti, tak z hlediska obchodních cílů. Zatímco stimulační balíčky jsou postupně redukovány, tato opatření by měla být zachována co nejdéle, zvláště ta, jež jsou zaměřena na nejvíce ohrožené skupiny.

Nejúčinnější politika k překonání krize samozřejmě vyžaduje určitý fiskální prostor, velký význam však má také sociální dialog mezi zaměstnavateli, zaměstnanci a vládami. Může být přínosem při rozhodování o odpovídající kombinaci opatření a zvláště velký význam má v zemích, kde není žádný nebo jen velmi malý fiskální prostor. Jeho prostřednictvím lze dosáhnout toho, aby ztráty z externích šoků byly

rozloženy tak, aby se zabránilo velkým sociálním dopadům a byly minimalizovány dlouhodobé negativní důsledky v oblasti ekonomického růstu. Existují příklady, kdy podniky po konzultaci se zaměstnanci zavědly práci na zkrácenou dobu, čímž krátkodobě utrpěly ztrátu a zaměstnanci měli nižší mzdy, ale díky tomu krizi přestály bez propouštění.

Jedním z poučení z průběhu této krize je zjištění, že při současné úrovni volnosti v oblasti financí a obchodu jsou jednotlivé ekonomiky vystaveny riziku externích šoků. Je možné, že s rozkolísaností světové ekonomiky bude k externím šokům docházet častěji. Proto je nezbytné připravit na to ekonomiky jednotlivých zemí během ekonomického růstu vybudováním silných systémů sociální ochrany. Také vytváření finančních rezerv během období růstu by mělo být prioritou na národní i mezinárodní úrovni. Důraz by měl být kla-

den také na posílení kapacit administrativy obecně a zvláště pak systémů sociální ochrany a nástrojů politiky trhu práce.

Bude-li se světový obchod dále liberalizovat, bude podle dlouhodobých zkušeností ILO třeba tomu přizpůsobit systémy sociální ochrany. Již před krizí byla v řadě zemí veřejná podpora další liberalizace obchodu slabá a v některých nízkopříjmových zemích byli zklamáni jejím malým vlivem na růst ekonomiky. Také v řadě vysokopříjmových zemí má určitá část populace pocit, že na ziscích z volného obchodu dostatečně neparticipuje. Je možné, že tento postoj se v důsledku krize dále rozšíří. Postoj veřejnosti může pozitivně ovlivnit, pokud z globalizace bude mít zisk stále větší podíl populace, což si zřejmě vyžádá koordinovaný přístup na globální úrovni.

Zpracovala: Helena Lisá
Zdroj: www.ilo.org

Informační servis čtenářům

Recenze:

Analýza příčin bezdomovectví na konkrétních datech

Libor Prudký, Michaela Šmídová: Kudy ke dnu: Analýza charakteristik klientů Naděje, o. s., středisko Praha, Bolzanova

Praha, Socioklub 2010. 135 s. ISBN 978-80-86140-68-1

Autoři se v publikaci do hloubky věnují fenoménu bezdomovectví, před jehož řešením řada institucí, politických stran i měst dlouhodobě zavírá oči, popř. jehož řešení se často radikalizuje (viz některá hesla před posledními volbami do obecních zastupitelstev). Podařilo se jim shromáždit vpravdě unikátní data, která charakterizují životní příběhy více než 4600 bezdomovců - klientů jednoho z neznámějších středisek péče o osoby bez přístřeší v naší zemi. Analyzují faktory, které tyto osoby přivedly do jejich tíživé sociální situace, a snaží se ukázat návaznosti mezi nimi a pastí, kvůli nimž se do ní dostaly.

Celá publikace je logicky strukturována do celkem 6 kapitol, které na sebe přirozeně navazují, přičemž stěžejní poznatky a tvrzení jsou vhodným způsobem číselně

i graficky doloženy. Velmi cenné je porovnání řady zjištěných především demografických a statusových charakteristik s celostátními údaji, což umožňuje identifikovat hloubku popisovaného problému.

Cenné poznatky přináší i pasáže, které jsou věnovány vývoji životních drah i příčinám propadu klientů do současné situace. V tomto smyslu mám na mysli především zjištění o regionálně rozdílných příčinách jejich propadu, což by mělo následně umožnit volbu regionálně diferencovaných nástrojů řešení problémů těchto osob.

Jak autoři v závěru uvádějí, „zjištěné poznatky o klientech o. s. Naděje ukazují jednoznačně na jejich sociální vyloučení z možností podílet se aktivně na veřejném životě. I když téma participace nebylo

předmětem analýzy, je zcela zřejmé, že klienti o. s. Naděje jsou vyloučeni ze života rodin, ze života nejbližších sociálních sítí, ze života ekonomicky aktivních, ze života bydlicích, ze života lidí s pravidelnými příjmy, a to vše jasně napovídá o jejich izolování od participace na těchto společnostech a aktivitách. Lze potvrdit, že nemohou participovat na běžném životě společnosti. V tomto směru platí, že jsou vyloučeni z veřejnosti. Nemají možnost se podílet na veřejných tématech a zřejmě o to ani nestojí. Vytvářejí v tomto smyslu svébytnou sociální vrstvu.“

Jsem přesvědčen, že autorům se podařilo přesně identifikovat všechny souvislosti tohoto společenského jevu při vědomí limitů, které obdobné šetření přináší.

Ladislav Průša

Klub UNESCO Kroměříž a HESTIA - Národní dobrovolnické centrum pořádají u příležitosti Evropského roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství konferenci

Dobrovolnictví - opora občanské společnosti

Datum konání: 9. a 10. května 2011

Místo konání: Kroměříž, Arcibiskupský zámek

Hlavní zaměření: formy komunitního dobrovolnictví v ČR i v zahraničí, motivace občanů, organizací i obcí k podpoře dobrovolnictví, pestrost a mnohostranná užitečnost dobrovolnictví, sdílení zkušeností, zhodnocení legislativy včetně podnětů pro další rozvoj dobrovolnictví

Přihlášku referátu či anotaci posteru zašlete nejpozději do 31. března 2011, k pasivní účasti nejpozději do 30. dubna 2011. Přihlášku na konferenci najdete na www.unesco-kromeriz.cz, www.hest.cz a www.dobrovolnik.cz.